

18. september 1939 forlot M/T «Nyholm» Bøvågen. Skipet kom ikke tilbake før krigen var over.

KRIGSSEILER-SERIEN: Både «Nyholm» og «Nyholt», tilhørende rederiet Christian Haaland, hadde ligget i opplag siden ettersommeren 1939, men kom begge i fart da tankratene bedret seg etter krigsutbruddet. Rederiet besluttet å sette sine tankskip i fart og kontorsjef Egil Krogh hadde i september travle dager med å påmønstre nye folk. For begge skipene utgjorde det rundt 60 sjøfolk. De som ble påmønstret kom i hovedsak fra Haugesund og distriktet rundt, og flere av dem hadde tidligere seilt med skipet i en årrekke.

Styrmann Arne Magnus Kristensen, født 1907 i Førde i Sunnhordland, kom om bord i august 1929 som 3. styrmann/telegrafist og var 1. styrmann fra februar 1937, en stilling han hadde gjennom alle krigsårene. Kristensen var bosatt med familie i Stavanger. Dekorert med Krigsmedaljen. Blant de øvrige som ble påmønstret var båtsmann Martinius (Tinius) Jensen. Han hadde i slutten av 1920-årene seilt med rederiets D/T «Aztec», og hadde i en årrekke arbeidet som sildeformann hos Steffen Staalesens salteri på Hasseløy. Han var nærmere 70 år da han i 1939 igjen dro til sjøs.

Andre som var om bord var brødrene Karl Andreas og Dagfinn Mølstre, deres fetter Tor Anker Aarvik og onkelen Martinus Tollaksen. Den 19. desember 1942 ble styrmann Karl Andreas Mølstre, (f. 1908) sykeavmønstret i Abadan og døde på hospital 9. januar 1943. Han ble gravlagt i Abadan og etterlot seg kone og en sønn i Haugesund.

Yngst

Tor Anker Aarvik, som i desember 1939 rundet 16 år, var yngstemann om bord. Magne Lilleaas og Sigfred Andreas Olsen, fra Haugesund og Hagland i Skåre, samt Bjarne Lie fra Auklandshamn ble gode skipskamerater. Sigvald Johan Odland fra Avaldsnes hadde tidligere seilt med «Nyholm» fra august 1938 og ble avmønstret i New Orleans 18. mars 1940. Odland gikk 5. desember 1941 som matros om bord i Oslotankeren «Alexandra Høegh» og var blant de overlevende da skipet ble torpedert utenfor Nova Scotia 22. januar 1942.

Før avreise 18. september 1939 ble de to tankskipene påført nøytralitetsmerking. «Nyholm» ble ført av Mandius Severin Jacobsen (1886–1967) fra Valestrand. Han bosatte seg senere med familie i Haugesund. Jacobsen avløste i 1938 Alf P. Andersen på «Nyholm» og kom til å føre skipet til etter krigen. Kaptein Jacobsen ble dekorert med Krigsmedaljen. Magne Lilleaas forteller at Mandius Jacobsen var en dyktig og forsiktig sjømann. Etter å ha lagt hjembyen bak seg gikk seilasen langs kysten. «Nyholm» stakk til havs ved Runde nord for Ålesund. For å unngå britisk kontrabandekontroll ble

kursen satt nord for Island, gjennom Danmarkstredet og videre til oljehavnen San Nicolas på Aruba hvor det ble lastet for Storbritannia.

Norge okkupert

Tidlig april 1940 er «Nyholm» i Genova. Søndag 7. april er skipet utlosset og forlater havnen natt til 8. april i all hast. Årsaken til den hastige avgangen skyldtes at 3. styrmann/telegrafist Karl A. Mølstre hadde mottatt en radiomelding fra London om en nært forestående tysk aksjon mot Norge. Det er sannsynlig at denne meldingen kom fra befrakterhold og ønsket å forhindre at skipet kunne bli holdt tilbake av havnemyndighetene, da Italias diktator Mussolini sto på vennskapelig fot med Hitler. Kaptein Jacobsen ga straks ordre til 1. styrmann Arne M. Kristensen om å gjøre skipet sjøklart. Magne Lilleaas hadde lys vakt i maskinen denne kvelden og forteller:

– Det ble gitt beskjed fra dekksvakten om å stikke i land for å få folkene om bord. Styrmannen sa at vi skulle gå med en gang. Vi fikk samlet alle mann, men det ble ikke sagt hvorfor vi skulle ut i slik fart. Styrmannen ga ordre til alle på dekk om å kaste loss.

Skipet snek seg i ly av mørket ut av havnen. «Nyholm» kom seg forbi innseilingsfyret som var slokket uten å bli stoppet av italienske myndigheter. Maskinmester Torgils Kvandal fikk beskjed om å kjøre på med maksimal ytelse på motorene for å komme lengst bort fra kysten før daggry. Tidlig om morgenen 9. april ble nyhetene om det tyske overfallet på Norge og Danmark kringkastet gjennom BBC. Samme dag ble «Nyholm» stoppet av en fransk destroyer og det ble gitt beskjed om å seile til nøytral havn. Men «Nyholm» var da på vei til Persiabukta. Kaptein Jacobsen valgte å fortsette på sin opprinnelige kurs og ankom Port Said den 13. april, hvor de ankret opp for nærmere ordre. Reisen fortsatte 15. april gjennom Suezkanalen, sørover i Rødehavet til Anglo Persian Oils lastehavn i Abadan. De avgikk derfra 1. mai lastet med brenselolje for Frankrike. De ankom oljehavnen Port de Bouc vest for Marseille, den 3. juni.

Offensiv

Den tyske offensiven i vest som ble iverksatt 10. mai var nå i full gang, og Frankrike kjempet en håpløs kamp mot en overlegen fiende. Under havneoppholdet ble Marseille utsatt for bombeangrep av Luftwaffe. Jacob Eide (1912–2000) mønstret på «Nyholm» oktober 1937 som matros og sto om bord gjennom hele krigen. Eide avløste i 1943 båtsmann Jensen som måtte i land grunnet sykdom. Jensen døde senere på hospital i Egypt. Eide hadde vært tilknyttet Haaland-rederiet siden han i mai 1927 som 15-åring gikk om bord i D/T «Aztec». Fra Marseille gikk «Nyholm» til Gibraltar, hvor den ble liggende til 9. juni. Skipet ble beordret til å hente ny last fra Persiabukta, men denne gang ble kursen lagt rundt Sør-Afrika. Den 10. juni 1940 gikk Italia inn i krigen på tysk side, og fram til forsommeren 1941 var skipstrafikken gjennom Rødehavet sterkt truet av italienske fly og marinestyrker som opererte fra baser i Etiopia og italiensk Somaliland.

«Nyholm» gjorde høsten og vinteren flere turer i konvoi gjennom dette farvannet. Magne Lilleaas forteller:

– Vi gikk opp gjennom Rødehavet flere ganger, men det er liksom det siste angrepet som sitter igjen i minnet. Den britiske krysseren «Ajax» og enda en krysser eskorterte oss. Konvoien ble samlet i Aden, og da vi befant oss utenfor Massawah kom italienske fly over oss og slapp bomber. Bombene smalt noe aldeles fryktelig, men heldigvis fikk vi ingen direkte treff. Så ble vi beskyttet. Det viste seg å være et av de større italienske krigsskipene som angrep konvoien. Krysseren «Ajax» gikk til motangrep, og det ble fortalt etterpå at den fikk inn treff på italieneren. Men flere av skipene i konvoien ble truffet. Ett av dem ble såpass skadet at mannskapet måtte gå i båtene. Vi fikk ikke lov til å stoppe for å ta dem opp. Det kom en båt bak oss som hadde den oppgaven. Skipet ble tatt på slep, men jeg husker det brant kraftig og ble kjørt på land.